

gosteje predstavljalo kot predstavnik, kot utelešenje vrednosti drugih vrst blaga. In to s svojo uporabno vrednostjo.

Z razvojem blagovne proizvodnje in zamenjavo postane nujno, da neko blago dejansko postane posebljenje, vrednosti za vse drugo blago. Zakaj? Vemo, da izraža razvoj zamenjave dejstvo delitve dela med individualnimi proizvajalci in da je življenje vsakega izmed njih odvisno od tega, ali lahko zamenjuje ali ne, ali bodo v tem uspeli ali ne. Morajo zamenjavati. Toda, če še ni nekega posebnega blaga, ki ima vlogo predstavnika za vse druge vrste blaga, tedaj je problem zamenjave izredno otežkočen. Kaj se lahko zgodi? Lahko pride tudi do takega primera. Lastnik platna hoče zamenjati platno za žito in hoče, da bi žito dobilo obliko vrednosti njegovega blaga — platna. Lastnik žita pa noče zamenjati žita za platno, morda bi ga hotel zamenjati za sekuro. Lastnik sekire pa morda noče žita, prav tako niti platna, temveč hoče zamenjati sekuro za jaguže; da bi njegova sekira dobila obliko jaguže. Potemtakem ima vsak blago, ki je enemu izmed njih potrebno. Do zamenjave pa zelo težko pride zato, ker ni dvojice, v kateri bi eden imel tako blago, kakršno potrebu-

je drugi. Potem ko se že v praksi, v zamenjavi pojavlja primer, da ima neko blago najpogosteje obliko vrednosti za razne druge vrste blaga — v našem primeru bi bilo to platno — tedaj se bo hitro iz vseh vrst blaga izločilo eno — platno — in dobilo vlogo ekvivalenta za vse drugo blago. Platno bo postalo splošni ekvivalent za vsako drugo blago.

V tem primeru bo lastnik blaga, ki ga hoče zamenjati, težil predvsem za tem, da zamenja to blago za platno kot splošni ekvivalent. To pa pomeni: kadar lastnik žita zamenja svoje blago za platno, mu to platno velja, ne samo zanj, temveč za vse druge, za posebljenje vrednosti, za posebljenje abstraktnega dela, družbenega dela. To pomeni, da je platno mogoče zamenjati za vsak drugi izdelek, ker se lahko kot posebljenje družbenega dela spremeni v kateri koli drugi proizvod družbenega dela.

Potem ko ima lastnik žita platno, bo šel za to platno kupiti na primer tudi sekuro. Lastnik žita potemtakem dejansko zamenja svoj žito za sekuro, toda ta zamenjava ni več neposredna. Svoj smoter, da pride od žita z zamenjavo do sekire, uredniški prek tega, da najprej žito spremeni v splošni ekvivalent, v platno, pa šele s pomočjo platna na koncu pride do sekire.

4. Denar splošni ekvivalent

Denar je prav ta splošni ekvivalent. To pomeni, da ga je sama zamenjava v svojem razvoju nujno rodila, ker je stihijsko neki proizvod, ki so ga najpogostejše zamenjavali in je predstavljal vrednost za drugo blago, pridobil privilegiran položaj, da je za vse vrste blaga splošni vrednostni izraz. Brž ko je proizvajalec zamenjal svoje blago za platno — v tem primeru je platno splošni ekvivalent — ima v rokah splošno zamenljivo blago, absolutno blago, ima vrednost je posestnik, če hočemo, stvari, ki posebej abstraktno, družbeno deso. Sedaj jo lahko zamenja za določeno uporabno vrednost, ki jo potrebuje. »Toda samo akcija družbe lahko neko določeno blago napravi za splošni ekvivalent. Zato družbena akcija vseh drugih vrst blaga izloči neko določeno blago, v katerem vsestransko kažejo svoje vrednosti. S tem postane naravna oblika tega blaga ekvivalentna oblika, ki velja v vsej družbi. Biti splošni ekvivalent postane s družbenim procesom specifična družbena funkcija izločenega blaga. Tako nastane denar.« (Marx: Kapital I, str. 49.)

Sedaj, ko je z družbenega stališča oblika splošnega ekvivalenta zrasla z naravno obliko tega specifičnega blaga, postane ta denarno blago, to je, funkcioniira kot denar. Dobi specifično družbeno funkcijo, zato pa tudi družbeni monopol, da v okviru blagovnega sveta ima vlogo splošnega ekvivalenta... Neko določeno blago, zlato, je zgodovinsko osvojilo to privilegirano mesto.« (Marx: Kapital I, str. 34-35.) Tako je denar nastal z razvojem menjave. Najprej se je stihijsko izločilo, izdvojilo iz blagovne množice blago, ki ima čedalje bolj položaj splošnega ekvivalenta za drugi blagovni svet. Ko pa se ta vloga splošnega ekvivalenta ustali na enem blagu, preprosto trajno zraste z njeno naravno obliko, z njeno uporabno vrednostjo, tedaj se splošni ekvivalent spremeni v denar.

V zgodovini vsake države so bile med razvojem blagovne proizvodnje različne vrste blaga splošni ekvivalent. Toda sedaj je ta splošni ekvivalent tako rekoč trajno zrasel z naravnimi telesi plemenitih kovin. Konec koncev je zlato osvojilo ta privilegirani položaj. To pomeni, da je zlato osvojilo monopol v blagovnem svetu, da je s svojim naravnim telesom, s svojo uporabno vrednostjo utelešenje vrednosti. Potemtakem je tudi delo pri proizvodnji zlata dobilo ta monopol, da je postalo posebljenje družbenega dela, in to neposredno.

Zakaj so plemenite kovine postale denar, konkretno zlato? Na to so vplivale naravne specifičnosti samega zlata. Dve sta najvažnejši. Prva, da je zlato negledno na to, kje na zemeljski obliki ga najdemo, enako, vseeno je, ali izvira iz Južne Afrike, Kalifornije, Sibiriije, Jugoslavije. Zlato je zraven tega tudi stanovito v normalnih pogojih vlage, pritiska itd.

Druga stvar, ki je imela pliv, je, da vsebuje majhna količina zlata veliko količino človeškega dela, to pa pomeni, da lahko majhna količina zlata izraža velike množine vrednosti. Nato je prav tako važna tudi lastnost zlata, da je lahko deljivo. Vse te okoliščine so povzročile, da je zlato sedaj postalo absolutno blago, to je denar. (Nadaljevanje sledi)

Po knjigah in časopisih

»Produktivnost«

Te dni je izšla četrta številka časopisa za vprašanja delovne storilnosti. Ta številka vsebuje na več kakor 200 straneh zelo raznovrsten in zanimiv material.

Na uvodnem mestu je objavljen članek »Analiza delovnih mest«, ki obdeluje profesionalno selekcijo in orientacijo, ocenjevanje poslov in vrednosti delavcev, načela v analizi delovnih mest, proučevanje zahtev fizioloških in psihoničnih lastnosti itd. Članku so dodani tudi obrazci, s katerimi je mogoče do podrobnosti analizirati delovna mesta.

Pomemben je tudi članek »Psihologija in industrija«, nato »Statistična kontrola kakovosti in vrsta člankov iz inozemstva. Časopis vsebuje tudi del, ki je posvečen iznajdbam in racionalizacijam, odgovarja na postavljena vprašanja in z mnogimi poročili obdeluje meritev delovne storilnosti, ekonomiko proizvodnje, tehniko, organizacijo, manipulacijo z materialom, komercialno in finančno poslovanje itd.

Na zadnjih straneh je objavljena bibliografija inozemskih izdaj, ki obravnavajo probleme delovne storilnosti.

Ta časopis, ki ga izdaja Zvezni zavod za produktivnost dela, je zelo koristen za naše gospodarske organizacije, ljudske odbore znanstvene ustanove in posameznike, ki se v zadnjem času čedalje bolj ukvarjajo s problemi delovne storilnosti.

»Ekonomska revija«

V svoji prvi letošnji številki objavlja »Ekonomska revija«, organ Zveze ekonomistov Slovenije, ki izhaja že deveto leto, razen drugega tudi članek Zorana Poliča »Finančni problemom moramo posvetiti več pozornosti«. Objavljen je tudi članek Cvete Mlakar »O vprašanjih teorije cen« in Franca Černeta »Stagnacija in razvoj današnjega kapitalizma«.

V rubriki »Pregledi« je zanimiv članek Vekoslava Povha o nekaterih značilnostih razvoja gospodarstva Slovenije v prvem polletju 1956 v primerjavi z I. 1955 in informativni članek Draga Potočnika o Mednarodnem valutnem skladu.

»Narodni odbor«

V izdaji sekretariata za zakonomodajo in organizacijo izvršnega sveta LR Srbije že deseto leto izhaja časopis »Narodni odbor« za vprašanja izgradnje organov lokalne samouprave.

V svoji drugi letošnji številki objavlja časopis članek dr. Jovana Djordjevića »Avtonomne enote v državni ureditvi Jugoslavije«, nato članek Vojina Vajovića »Ob reviziji področja nekaterih okrajev in občin« itd.

V tistem delu časopisa, ki je nekakšen priporočnik za delo občinskih ljudskih odborov, so objavljena navodila o upravnem postopku po novem zakonu. Zanimiv je tudi članek, ki se ukvarja z izdelavo perspektivnih programov kmetijskih združenj, prav tako pa tudi članek o družbenem upravljanju v zdravstvenih ustanovah. Zanimiv je tudi članek, ki analizira delo organov občine Smederevo.

»Naša stvarnost«

Časopis za družbena vprašanja »Naša stvarnost« objavlja v 2. številki članek Janeza Stanovnika »Industrializacija nerazvitih držav in nova svetovna razdelitev dela« O razvoju arabskih držav piše Stevan Stanišić, o problemih organizacije znanstvenega dela pa Nikola Rot.

Pomemben je članek Vlade Nikolića »Izboljšanje javne uprave in uslužbenški sistem.« Zanimiv je prav tako članek Rudolfa Bluma »Avtomatizacija in tehnološke spremembe.«